i)

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

РОБОЧА ПРОГРАМА ВИБІРКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ДОСЛІДНИЦЬКИЙ СЕМІНАР

(назва вибіркової дисципліни)

В10 Філософія

(назва освітньої програми)

Рік 2026-2027, семестр 3 *

Форма навчання (*денна, заочна, вечірня*) *

Галузь знань* В Культура, мистецтво та гуманітарні науки

Спеціальність*В10 Філософія

(шифр, назва)

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти

Кафедра та викладач	Кафедра ЮНЕСКО з наукової освіти Викладач: Свириденко Денис Борисович, д. філос. наук, проф., завідувач кафедри ЮНЕСКО з наукової освіти Наукові профілі викладача: https://orcid.org/0000-0001-6126-1747 (ORCID ID) https://scholar.google.com/citations?user=ow--CJwAAAAJ&hl=en&oi=ao (Google Scholar) https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57196469590 (Scopus) https://www.webofscience.com/wos/author/record/1742998 (Web of Science)		
I. Основна мета/цілі навчання	Основна мета вибіркової дисципліни «Міждисциплінарний дослідницький семінар» полягає у формуванні в аспірантів здатності до цілісного аналізу, критичного осмислення та синтезу знань із різних галузей у межах сучасних філософських і міждисциплінарних досліджень. Дисципліна спрямована на розвиток методологічної культури, навичок дослідницької комунікації та вміння ефективно взаємодіяти в науковому середовищі, презентувати й обговорювати результати власних досліджень з урахуванням міждисциплінарного контексту.		
II. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі*	*Навчальна дисципліна вибіркова* *Цикл дисциплін за вибором*		
III. Обсяг навчальної дисципліни	*Кількість кредитів*	*3*	*3*
	Загальна кількість годин	*90*	*90*
	Лекційні заняття	*16*	*10*
	Семінарські/практичні заняття	*20*	
	Самостійна робота	*54*	*80*

IV. Короткий зміст навчальної дисципліни	**Модуль 1. Сучасні парадигми філософського пізнання в контексті наукової освіти та сталого розвитку** Модуль присвячений аналізу ключових тенденцій філософської думки другої половини XX – початку XXI століття з акцентом на їхньому значенні для наукової освіти, міждисциплінарності та цінностей сталого розвитку. Аспіранти критично осмислюють трансформації класичних підходів, роль філософії у формуванні відповідального ставлення до знання та взаємозв'язки філософії з наукою, культурою і суспільними викликами сучасності. **Теми модуля:** Тема 1. Філософія науки та еволюція уявлень про наукове знання Тема 2. Герменевтика і інтерпретація в міждисциплінарних дослідженнях Тема 3. Аналітична філософія: мова, логіка та межі наукового пояснення Тема 4. Критика метанаративів і постмодерні виклики науковому знанню Тема 5. Феноменологічні підходи до аналізу досвіду і соціальної реальності Тема 6. Етика відповідальності в науці та освіті: від філософських засад до практик сталого розвитку **Модуль 2. Міждисциплінарні дослідницькі методи та інтеграція знань у контексті принципів ЮНЕСКО** Модуль зосереджений на практиках міждисциплінарної взаємодії, які відповідають принципам наукової освіти, відкритості, інклюзивності та сталого розвитку. Розглядається роль філософії як медіатора між різними галузями знання, етичні аспекти дослідницької роботи та можливості інтеграції знань для розв'язання комплексних проблем сучасності. **Теми модуля:** Тема 1. Філософія і наукове знання: засади міждисциплінарного діалогу Тема 2. Соціальні та гуманітарні науки в системі філософського аналізу Тема 3. Культурологічні та історичні підходи в міждисциплінарних студіях Тема 4. Цифрові технології, дані та штучний інтелект: філософські та етичні виміри Тема 5. Екологія, сталий розвиток і кросдисциплінарні дослідницькі стратегії Тема 6. Наукова освіта і комунікація знань: принципи відкритості та відповідальності Тема 7. Етика міждисциплінарних проєктів: відповідальність дослідника в глобальному контексті
V. Результати навчання	РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання з філософії і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з філософії, отримання нових знань та здійснення інновацій. РН2. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми філософії державною та іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях. РН3. Ефективно застосовувати у фаховій діяльності знання основних положень теоретичної і практичної філософії, історії світової та вітчизняної філософської думки, а також основних напрямів та провідних тенденцій у сучасній світовій філософії. РН4. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні літературні дані; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого інтелектуального та соціокультурного контекстів.

	РН5. Планувати і виконувати теоретичні дослідження з філософії та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.
VI. Порядок і критерії оцінювання	Поточний контроль здійснюється переважно у формі дискусій на семінарських заняттях. Аспіранти опрацьовують визначені матеріали, готують короткі доповіді або презентації, беруть участь в обговоренні, формулюють проблемні питання та доповнюють висловлювання колег. Оцінка за одне заняття може становити до 10 балів. За відповіді на восьми заняттях можна отримати максимум 80 балів. Додатково 20 балів можна набрати на підсумковій заліковій дискусії. Підсумковий контроль проводиться у формі заліку. **Критерії оцінювання** Критерії оцінювання усної відповіді передбачають урахування таких аспектів: повнота розкриття питання, логіка викладення та культура мовлення, аргументованість позиції та впевненість у відповідях, використання основної та додаткової літератури (зокрема першоджерел, наукових публікацій, навчальних посібників, періодичних видань), а також рівень аналітичного мислення, здатність до порівнянь, синтезу і формулювання власних висновків. Оцінку «5 балів» здобувач отримує у разі системного, глибокого розуміння теми, коли позиція аргументується на основі широкого кола джерел, включаючи першоджерела, і містить оригінальні або інноваційні міркування. Відповідь логічно структурована, термінологічно точна, стилістично грамотна. Оцінка «4 бали» передбачає комплексне розуміння теми з незначними фактичними або логічними похибками, опертя на декілька джерел, наявність власної позиції, а також чітке мовне оформлення. «3 бали» ставиться за базове розуміння теми, неоригінальну інтерпретацію, стислий виклад без достатньої аргументації та зі слабкою логічною структурою. Поверхове розкриття теми, значні фактичні помилки, слабка аргументація або її відсутність, відсутність посилань на літературу, наявність плагіату можуть бути підставою для оцінки у 2–1 бали. Під час виконання письмової роботи (реферату) враховується повнота розкриття теми, цілісність і систематичність викладу, логічна послідовність, здатність формулювати власні висновки, а також дотримання вимог академічної доброчесності й технічного оформлення роботи. Високу оцінку (до 30 балів) отримує робота, що демонструє глибоке опрацювання теми, охоплює широкий спектр джерел, містить авторську позицію, послідовну логічну побудову та коректне оформлення відповідно до академічних вимог. Робота, яка має незначні недоліки у структурі або оформленні, але загалом демонструє обґрунтованість міркувань та належну аналітичну якість, оцінюється в межах 25–29 балів. Якщо тема розкрита частково, аналіз джерел обмежений, а виклад матеріалу носить переважно репродуктивний характер, робота може бути оцінена в межах 20–24 балів. За умов фрагментарного підходу до теми, відсутності критичної інтерпретації, обмеженого кола джерел, порушень структури чи правил оформлення оцінка становить 15–19 балів. Якщо ж тема не розкрита, аналітика відсутня, є серйозні порушення академічної доброчесності (зокрема виявлений плагіат), оцінка становить 0–14 балів. **Рівень відповідності критеріям** **Творчий рівень (90–100 балів)** засвідчує, що здобувач повністю засвоїв зміст навчальної дисципліни, вільно орієнтується у філософських категоріях, концептах і першоджерелах, демонструє здатність до самостійного критичного мислення, інтерпретації складних філософських проблем, вміє зіставляти позиції різних авторів, формулювати оригінальні судження, аналітично осмислює явища сучасності. Його відповіді аргументовані, структуровані, містять посилання на актуальні джерела, а мова вирізняється логічністю, стилістичною витонченістю та академічною точністю. **Високий рівень (80–89 балів)** передбачає достатнє й впевнене володіння змістом навчальної дисципліни, виконання всіх навчальних завдань, здатність логічно й послідовно викладати матеріал, залучати джерела, здійснювати елементи аналізу й

	порівняння. Здобувач уникає грубих помилок, проте іноді допускає неточності в інтерпретації понять чи джерел. Аргументація здебільшого переконлива, хоча може бракувати глибини чи оригінальності. **Достатній рівень (70–79 балів)** характеризує засвоєння навчального матеріалу в повному обсязі, але з нерівномірною глибиною. Здобувач здатний працювати з поняттями та джерелами, частково застосовує аналітичні підходи, проте висновки часто залишаються поверховими або надто загальними. У структурі відповідей трапляється алогічність, недостатня аргументованість, а використання літератури обмежене переважно базовими джерелами. **Задовільний рівень (65–69 балів)** свідчить про загальне ознайомлення з навчальним матеріалом. Здобувач виявляє формальне засвоєння змісту дисципліни, відповіді фрагментарні, часто відтворюють лише базові визначення без належної аналітики. Розуміння термінології обмежене, зв'язок між поняттями встановлюється з труднощами, у викладі наявні стилістичні та логічні огріхи. **Низький рівень (60–64 бали)** означає, що навчальна дисципліна опанована лише на елементарному рівні. Здобувач не демонструє цілісного бачення філософських проблем, намагається відтворити окремі фрагменти матеріалу, часто допускає фактичні помилки, не володіє базовою термінологією або використовує її неправильно. Аргументація відсутня або замінена переказом без критичного осмислення. **Незадовільний рівень (35–59 балів)** надає змогу повторно складати залік чи іспит. Він вказує на недостатнє засвоєння більшості тем, відсутність системного підходу до вивчення дисципліни, слабке розуміння понять, невміння логічно й послідовно формулювати власну позицію. Відповіді, як правило, спонтанні, неструктуровані, спираються лише на загальні уявлення без фактичної основи. **Рівень 0–34 бали** потребує обов'язкового повторного вивчення дисципліни. Здобувач не виконав основних завдань курсу, не засвоїв навчальний матеріал, не проявив здатності до самостійної роботи, аналітичного мислення та академічного викладу. Відсутність відповідей або їх непридатність до оцінювання також є підставою для нарахування цього рівня балів.
VII. Політика курсу*	Курс передбачає дотримання загальних правил взаємодії, спрямованих на створення комфортного й продуктивного освітнього середовища. Під час занять очікується дотримання принципів взаємоповаги, активна участь у дискусіях, уважне слухання та відкритість до різних точок зору. Використання гаджетів під час занять обмежується – просимо вимикати звук на телефонах, а під час онлайн-занять утримуватися від фонових шумів. Запис лекційного матеріалу дозволений, проте фотографування екранів із презентаціями, схемами чи іншими візуальними матеріалами дозволяється лише за згодою викладача. Дотримання дедлайнів є важливою складовою академічної відповідальності. Усі завдання мають бути виконані та подані в зазначений термін, зокрема це стосується реферату, який є допуском до іспиту. У разі поважних причин пропуску чи несвоєчасного подання завдань здобувач зобов'язаний надати обґрунтування. Перескладання передбачається лише в усній формі, оскільки курс акцентує увагу на формуванні та розвитку комунікативних умінь, уміння висловлювати аргументовану позицію, брати участь в академічному діалозі. Курс базується на принципах академічної доброчесності. Усі завдання мають бути виконані самостійно; при використанні джерел обов'язковим є коректне цитування з зазначенням автора, назви роботи та, за можливості, вихідних даних. Плагіат – у будь-якому вигляді – є неприпустимим і тягне за собою недопуск до підсумкового оцінювання. Викладач надає зворотній зв'язок щодо якості виконання завдань, участі в заняттях та інших аспектів навчального процесу, за умови коректного звернення із використанням встановлених академічних каналів комунікації (переважно корпоративна електронна пошта). У разі потреби здобувачі мають можливість звернутися до викладача за індивідуальною консультацією, що

	дозволяє уточнити складні моменти навчального матеріалу, узгодити підходи до виконання письмових робіт або обговорити інші навчальні питання. **Використання інструментів штучного інтелекту** (зокрема, ChatGPT, Grammarly, DeepL, Google Bard та інших) під час навчального процесу допускається виключно як допоміжний засіб для кращого розуміння матеріалу, формування структури думок, редагування текстів або перекладу. Однак здобувачі освіти зобов'язані самостійно опрацьовувати теми, формулювати власні міркування та виконувати письмові й усні завдання. Категорично заборонено використовувати ШІ для автоматичного генерування рефератів, відповідей на екзаменаційні білети або створення презентацій без критичної перевірки та осмислення змісту. У разі виявлення автоматично згенерованих і неосмислених текстів без авторської переробки та коректного цитування джерел, робота вважається такою, що не відповідає академічним стандартам, і не допускається до оцінювання. Здобувачі мають чітко вказувати, якщо при виконанні завдання було використано ШІ, зазначивши його роль (наприклад: «структуровано за допомогою ChatGPT», «перекладено через DeepL» тощо). Таке прозоре використання є елементом академічної доброчесності. Порушення цієї політики може бути розцінене як академічна нечесність і тягне за собою відповідні наслідки згідно з нормативними документами закладу освіти.
VIII. Основні інформаційні ресурси	Губерський Л., Шашкова Л. Концептуально-методологічні підходи соціальної філософії науки: міждисциплінарний вимір. Міждисциплінарні дослідження складних систем. 2025. № 26. С. 91–102. DOI: https://doi.org/10.31392/iscs.2025.26.091 Кононов І., Нужна Ю., Хобта С. Міждисциплінарні дослідження: можливості та методологічні проблеми. Науково-теоретичний альманах «Грані». 2025. Т. 28, № 5. С. 105–117. DOI: https://doi.org/10.15421/172607 Запорожченко О. В. Філософія науки в добу міждисциплінарних досліджень: можливості та епістемологічні парадокси. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2025. № 53. DOI: https://doi.org/10.32782/apfs.v053.2025.5 Matusevych T., Demeshkant N., Trusz S. Factor structure of academic resilience among Polish and Ukrainian students involved in remote education caused by Covid-19 and military aggression. Scientific Reports. 2024. Vol. 14. Art. 1000. DOI: https://doi.org/10.1038/s41598-024-51388-x Ober J., Matusevych T., Strutynska O. From challenges to opportunities: Using ICT and AI in Ukrainian education in times of pandemic and War. Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity. 2025. Vol. 11, Iss. 4. Art. 100639. DOI: https://doi.org/10.1016/j.joitmc.2025.100639 Tromp C. 'Wicked' Philosophy – Philosophy of Science for Interdisciplinary Studies into Complex Problems. Philosophy and Public Issues. 2025. DOI: https://doi.org/10.6092/issn.2036-4940/101557 (або відповідний DOI видання). Hétier R., Wallenhorst N. Philosophy of Education in the Anthropocene. Cham: Palgrave Macmillan, 2025. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-80264-5 Markauskaite L. Building Foundations for Interdisciplinary Education. Interdisciplinary Science Reviews. 2025. DOI: https://doi.org/10.1177/03080188251365442

Обговорено та затверджено на засіданні кафедри ЮНЕСКО з наукової освіти (Протокол № 2 від 22 вересня 2026 р.)

***** Не є обов'язковим структурним елементом робочої програми навчальної дисципліни (силабуса). Також за рішенням гаранта та науково-методичної ради факультету/інституту відповідно до специфіки освітньої програми, в межах якої викладається навчальна дисципліна, можуть бути додані інші структурні елементи робочої програми навчальної дисципліни (силабуса) або змінено її технічне оформлення